

Múzsák és Szerelmek/Szabó Lőrinc

06 FebPosted by Mysty Kata

Szabó Lőrinc

Született [1900](#) . [március 31.](#)

[Miskolc](#) **Elhunyt** [1957](#) . [október 3.](#) (57 évesen)

[Budapest](#) **Nemzetiség** [magyar](#) **Szülei** Szabó Lőrinc

Panyiczky Ilona **Pályafutása Irodalmi díjai** [József Attila-díj](#) (1954)

[Kossuth-díj](#) (1957)

Szabó Lőrinc: A legfőbb boldogság

A legfőbb boldogság, a legkötőbb,
a legodaadóbb, istenítőbb,
az, amely úgy hív, hogy borzongsz bele,
az, amelyben két világ egy zene,
az, amelyben a szellem szárnyra kél,
az, amely már tán nem is szenvedély,
az, amely fény, súlytalan súlyegyen,
az, amelyben minden jel végtelen,
az, amelyben már mozdulni se mersz,
az, amelyben örökbéke a perc,
az, amelyben megszakad a tudat,
az, amelyben kicseréled magad,
az, mely, élvezve, a vég gyönyöre,
s ha ébredsz, a költészet kezdete:

**A legfőbb tudás nem a szépeké, -
bárkié, ki a tulsó partra jut,
s tovább vinni, a közös menny fölé,
Kué-Fi és Kleopátra se tud.**

Szabó Lőrinc házasságban élt Mikes Klárával, harminchat év kötötte össze őket.

Kisnemesi család sarja. Apja mozdonyvezető, ami a család állandó vándorlását vonta maga után. A debreceni Református Főgimnáziumban tett hadiérettségét, majd bevonult katonának. Az őszirózsás forradalom után hazajött, majd Budapesten gépészmérnöknek, később pedig bölcsésznek tanult, végül újságíróként helyezkedett el. Szellemi nevelője Babits, aki a Nyugatnál jelentkező, nagy nélkülözések közt élő fiatal tehetségre felfigyelt. Kapcsolatuk később érzelmi és szakmai okokból is felbomlik. Szabó Lőrinc 1921-től az EST-lapok munkatársa. Itt ismerkedik meg a lap vezetőjének, Mikes Lajosnak a lányával, Klárával, akivel titkon házasságot köt. Két gyermekük született: Lóci és Klára.

Életében nagy szerepe volt a szerelemnek, de házassága rosszul sikerült. 1924-től kapcsolatot kezdett Korzáti Erzsébettel.

Költészetének egyik vezérmotívuma a szerelmi szenvedély, az erotikus vágy. Szinte rögeszméje a test látványa, ami a szerelmes gondolatok, érzések felébresztője, ezért minden szép nőt vágyaival halmoz el. Gyakran önkritikát is gyakorol, s megretten a saját pánerotizmusától. Nála a szerelem nem ünnepi természetű. Nő és férfi között csak az érzékek kapcsolatát ismeri el őszintének és igaznak. Szeretni is csak a maga törvényei szerint tudott.

Ha valaki beleolvas Mikes Klára naplójába, és leveleibe, tulajdonképpen nem csodálkozik, hogy Szabó L. máshol kereste azt," amit otthon nem kapott meg."

Normális házaseletet, békét és családi idillt egy fiatalabb férfi szexmániásan nem igényel. Kötelezettség, tollerancia helyett izgalmi állapotra , extázisra , inspirációra , olyan ingerekre volt szüksége, ami egy transz ihlettel járt, lehetett szabadon írni.

Alig múlt húsz éves, amikor a magánál 6 évvel idősebb Mikes Klárát elveszi.
Még akkor is csak 25, amikor a viszony elkezdődik Korzáti Erzsébettel. De ezt a nőt is csálja.

Radnóti, Kosztolányi, Ady, Füst Milán, Illés Endre – szintén egyfajta bigámiában –, szerelmi háromszögben élt. És még lehetne példákat gyűjteni, ha egyszer valaki megírná a magyar irodalom erkölcstörténetét. A pénzügyeket is belevéve.

Mi lehet ennek az oka? Ritoók Emma, a Vasárnapi Kör hölgytagja, aki később élesen "jobbos" lett (lásd A szellem kalandorai című kötetet) érdekes dolgot fejtegetett arról elmélkedve, miért választottak a keresztény magyar írók oly nagy előszeretettel zsidó társnőt maguknak a XX. század első felében. Szerinte a jó házból való úrilányokat olyan dögunalmasnak nevelték, hogy egy tehetséges ember képtelen volt megmaradni mellettük.

1932 végén adta ki **Te meg a világ** című kötetét. Most találta meg végleges hangját: a világ tárgyi leírására épülő, intellektuális líra korszakát. 1936-ban hagyta el a sajtót

Különbéke

című újabb kötete, majd 1938 áprilisában

a Harc az ünnepért.

A harmincas évek költői-emberi magatartásának – Az Egy álmai mellett – másik kulcsverse a Különbéke. Az első strófák még visszaidézik a húszas évek lázongásainak értelmét. Az 5. szakasztól kezdve azonban egyfajta elkeseredett sztoicizmus jelenik meg. **Az életet most is mocskosnak látja**

undorral nézi ugyan maga körül, de nem ámítja magát. „Elszánt nyugalommal” vet számot a világgal és saját helyzetével: az antik filozófusok tanításai nyomán már csak a

lélek nyugalma,

kívánja megőrizni.

„Különbékét” köt „a semmivel”:

olyannak fogadja el az életet, amilyen, s nem lázadozik. Fölfedezi a lét apró örömeit, megbecsül egy-egy jó pillanatot, örül, ha tud verset írni. Csak a gyermekekben tud elképzelni egy jobb világot. A gyerekekben felelőtlenységüket pusztító boldogságukat szereti. A költő gyerekeitől újra megtanult örülni: a családi élet intimitásában megtalálja a szépséget, a boldogító pillanatokat. A meglett harmóniát sugározza a költeménynek a muzsikája is. Ez a gyerekvilághoz való vonzódás lesz a

Lóci-, illetve a kis Klára versek ihletője. 17 ilyen vers következik egymás után a

– Különbéke című kötetében.

A "hevület" története

"Már megperzselt, érezhetően, a szerelem vagy legalább a (bennem rettenetes mértékű) erotika, de tiszteltem a feleségem legjobb, legintimusabb kis barátnőjét, féltem bonyodalmaktól, s bár már voltak igen sok nyomottsággal járó kapcsolataim férjes, baráti asszonyokkal is, itt nem akartam bajt okozni. De Erzsike már nagyon-nagyon tetszett. Oly gracilis volt, olyan jókedvű; s olyan egyszerű-igaz a sok komplikált »művelt« nő közt. Ez az egyszerűsége hatott, rám, bár akkor még lenéztem, nagyjából. Őbenne magában is lehetett valami: általános alsóbbrendűségi érzés. Később sokat emlegette, hogy szíven szúrta Klárának valami olyanféle, nem bántó szándékú mondása, hogy – mondjuk – »Maga, Bözsikém, nem tudna lekötni egy olyanfajta szellemi embert, amilyen Lőrinc. Nem szabad olyan könnyelműnek lennie!«

Itt megjegyzem, hogy Bözsikében csakugyan volt gyermekkor óta bizonyos könnyelműség és játékosság a férfiakkal szemben, így hallottam ezt tőle magától és Klárától is; ami részben szerelemvágyó természetéből, részben természetének bájos közvetlenségéből eredt. Klára sok mindentől »visszatartotta« – nem tudom, miktől. Nem fontos dolgoktól, azt hiszem.

Az a fenti kijelentése viszont rögtön s később min- jobban úgy hatott Erzsikére, hogy szinte hajtotta én- felém. Ezt százszor és százszor elmondta nekem. S kezdődő, titkolt konfliktusát »anyai« barátnőjével, akiért »meg tudott volna halni«, a férjével, aki előtt (ahogy saját maga előtt is) titkolta valódi énjét, s azzal a polgári-katolikus erkölcsi renddel, amelyben felnőtt, s amely még sokáig kegyetlenül meggyötörte

Egy hegyi kirándulás, tavasszal vagy nyáron tárta fel számomra a valódi helyzetet, a kötekedő-semmibe vevő tréfálkozás mélyét, azt, hogy beleszerettem vagy legalább erősen megkívántam a gyönyörű fiatalasszonyt. A Csillebércre mentünk ki, egész napra. A fennsíkon valahol ugrabugrált a társaság, sok ember, legalább 12-15, fogócskázott, bakot ugrott, táncolt, ahogy később hazamenet, az Ördögöröm csárdában csakugyan táncoltunk is. (Én nem tudok); de emlékszem rá, s ez is már féltékenységszerű érzést mutat, hogy ő a számára egyébként indifferens Komlós Aladárral táncolt. No, de még fent vagyunk a dombon. Lányok és asszonyok is átugrottak már – a bakugrások során – felettem, s nem éreztem semmit, még pikánsát sem, amikor azonban Erzsike repült át a hátam, nyakam, lehajtott fejem fölött, egyszerre megsajdult a szívem, olyan vággyal, hogy még most is, e percben is, teljes hévvel érzem. Világos volt, hogy teljes begyújtás

történt, hogy úgy mondjam... De nem részletezhetem a dolgokat, később ezer és ezer hasonlóra térhetnék ki, s most csak jelezni, körvonalazni akarom az érzéseket s az egész életünk folyamatát, nem kibontani szálaira.

Udvarolni kezdtem Erzsikének. Boldogan fogadta, nevetve elhárította. Hetek teltek, hónapok. Mindjobban fogtuk egymást."

***„...út , orom, erdő veled integet,
falú és város, nappal s éjszaka
folyton idéz, őszi hegy s tél hava,
vízpart s vonatfűtő, s minden ott remeg
az első vágy s a kitartó örület
huszonöt kigyúlt tavasza, nyara..."***

A MÚZSA:

Vékesné Korzáti Erzsébet 1902 június 25-én született Keszthelyen. Már gyermekkorában kijárt neki a szenvedésből (szűkös anyagi körülmények közt nőtt fel) ami aztán haláláig kísérte. Áldozat volt a kultúra oltárán, ő volt a magyar költészet legszebb szerelmes verseinek ihletője, Szabó Lőrinc múzsája.

Korzáti Erzsébet már fiatalon férjhez ment, egy akkor még jómódú kereskedőhöz, Vékes Ödönhöz (1920)

Szabó Lőrinc 1921 szilveszterén feleségül veszi Mikes Klárát. Mikes Klára jó barátságban van Vékesné Korzáti Erzsébettel, aki őt szinte isteníti. Mikes Klára (Nagyklára) művelt asszony, aki sokat tanítja, neveli a fogékony Erzsébetet, elviszi magával operába, kirándulni, utazásokra. Erzsébetnek imponált az, hogy Szabóék révén költők, újságírók, festők világába pillanthatott be. 1925-ben egy csillebérci kiránduláson kipattant a szerelem Vékesné Korzáti Erzsébet és Szabó Lőrinc között, ami aztán 25 évig tartott, 25 év állandó bujkálással, lelkiismeret-furdalással, bűntudattal , szakítani akarással és szakítani nem tudással.

Erzsébet szenvedélyesen szerette Lőrincet , de ez a szerelem rengeteg szenvedést és kételyt is okozott neki. Főleg Nagyklarával szemben érezte magát bűnösnek, mert úgy érezte, hogy elárulta azt az asszonyt akitől annyi jót kapott, de szenvedett valláserkölcsei miatt is, meg azért is mert oly keveset lehetett Lőrincel és akkor is csak rejtőzködve mint a tolvajok. Később a szenvedés anyagi vonatkozást is kap. Férje tönkremegy és ettől kezdve hosszú ideig él férjével és fiával nyomorúságban. Mintha ez még mind nem lenne elég, sokat betegeskedik is, mint aztán kiderül csont TBC-je van, amiből soká és nehezen gyógyul ki.

Pihenés végett és a gyógyulásban reménykedve Vékesné Korzáti Erzsébet 1928 júliusában az Országos Gyermekvédő Liga közvetítésével, az ottani Weutsnik család meghívására

Hollandiába megy.

A hosszú eschedei hónapok alatt intenzív levelezés folyik Lőrinc és Erzsike között. Ebben az időben írja Szabó Lőrinc a Szeretlek és a Melleled című verseit. Íme néhány sor a **Szeretlekből** :

.....
**Minden percedet csókolom
nem múlik ízéd ajkamon
csókolom a földet, ahol jársz,
csókolom a percet, mikor vársz,
messziről kutatlak, kereslek,
szeretlek, szeretlek, szeretlek. ***

----- **A 23 éves múzsa sok mindenre alkalmas. Nem fiatal, de van még mit tanulnia, ha nyitott az újra, nem öreg, nincsenek bekopva bizonyos múzsa-eresztékek, amelyek bizony gyorsan elhasználódnak a harmincas évek környékén. Erzsébet és Lőrinc légtornászként kapják el egymást, ahogy lenni szokott. A libidóval kevésbé ellátott házastársakat elnyomja a friss hegyi levegő, a bő vacsora, őket ugyanez tartja ébren. Így van ez. És szolgálják a test ördögét. Kezdődik egy huszonöt éven át tartó örület, elmebaj, sikoltozás, öngyilkos fenyegetőzés innen és onnan, bűnfeltárási vallomások, lelkipurítás, és persze az önzés és viszont-önzés, a se veled, se nélküled. A rendszeres tombolás közt, sonka a zsömlében, ami az egészséget egyensúlyban tartja, a titkosan beapplikált szeretkezések.**

Szabó Lőrinc: Szeretlek - egész vers -

**Szeretlek, szeretlek, szeretlek,
egész nap kutatlak, kereslek,
egész nap sírok a testedért,
szomorú kedves a kedvesért,
egész nap csókolom testedet,
csókolom minden percedet.**

**Minden percedet csókolom,
nem múlik ízéd az ajkamon,
csókolom a földet, ahol jársz,**

**csókolom a percet, mikor vársz,
messziről kutatlak, kereslek,
szeretlek, szeretlek, szeretlek.**

----- Szabó Lőrinc, akinek felesége és Erzsike mellett még számtalan más nőügye is van, egy olyanfajta hármasságot képzel el, ahol mintegy legalizált módon tolerálná a két asszony egymást. Így neki nem kellene lemondani sem Nagykláráról, gyermeke anyjáról, sem pedig Erzsikéről. Ezt az őrült tervet, Erzsike enschedei tartózkodása alatt, egyelőre konkrét név említése nélkül kifejti feleségének, aki tudott férje kicsapongó szexualitásáról. Az asszony képes elvileg erre a nagy kompromisszumra, de amikor megtudja kiről van szó, akkor bekövetkezik a robbanás. Az asszony ezt már nem tudja elviselni. Persze Erzsikén is, miután megtudja a nagy gyónást erőt vesz a pánik és a Klárával szembeni lelkiismeret-furdalása csak nő.

A Magyar Nemzet című napilap 1950. február 16-i számában a következő gyászjelentés olvasható: „Vékes Ödönné született Korzáti Erzsébet hirtelen elhunyt. Temetése csütörtökön d.u. 1. órakor a farkasréti temető halottasházából lesz.” Ezzel a gyász hírral zárult egy **huszonöt évig** tartó szerelmi történet, de ugyanezzel kezdődött el az a tragikus-gyászos-elmélkedő-eszmélkedő huszonhatodik év, amelynek során megszületett a címével is ezt az évet jelző mű, **A huszonhatodik év 120 szonettből álló ciklusa.**

Az emlékezés során a költő végiggondolta mindhármójuk, a kedves, a feleség és a saját szempontjából az elmúlt negyedszázad történetét az immár megválaszolhatatlan kérdésnek állandó ismételtetésével:

---- Részlet **Erzsike egyik leveléből**: „Hallatlan szégyellem magam sokszor, mégiscsak egy aljas csalás avval szemben, akit a legjobban szeretek, Ödönről nem is beszélve, aki eltart..., szörnyű hitvány féregnek érzem magam, akinek nincsen joga semmihez sem, ami rendes és tiszta.” *

--- 1931. február 10-én kelt levelében Sz. Lőrinc írja: „[...] nagyon kedves vagy nekem, nagyon szeretlek, nagyon a barátod, testvéred, urad és szolgád vagyok. Te is nekem? (Az urad: úgy értem, hogy szeretnék az lenni, rendelkezni veled, életre-halálra. Ne haragudj érte.) Szóval hát szeretlek, te emberke, testvéreke, jegyezd meg jól, hesszegess el minden más hangot, minden kételkedést.”

De Szabó Lőrincnek is vannak néha **őszinteségi megnyilvánulásai** : „Én Szabó Lőrinc, a gyalázatos és bűnös, az erotikus és beteg és őrült és erkölcstelen disznó,...” *

---- Klára sem tud igazán megbocsátani és a szerelem Lőrinc és Erzsike között is csak el van nyomva ideig-óráig, hogy aztán elemi erővel törjön újra fel. **Lőrincet felbosszantják feleségének jelenetei**

(öngyilkossági kísérletek)

Jellemző ez a megalomániás , beteges egóval megáldott férjekre.

---- Erzsike, valószínűleg elsősorban fiára való tekintettel, nem él ezzel az egyszeri lehetőséggel, pedig aztán már 1929-től anélkül, hogy elválnának férjétől külön él. Telnek az évek. Korzáti Erzsébet közben kiválóan képzett individuálszichológus nevelőnő.

----- Hosszú, feszült pillanat következett. A szenvedély vonta, Klára állandóan rájuk vetülő árnyéka fájón taszította őket egymástól. Ahogy azonban Dante Poklának „h úsban vétkező

„ szerelmesei, Paolo és Francesca sem parancsolhatott a belül dúló szélviharnak, úgy hamarosan a

„
vész
„

Erzsébetet is a költő karjaiba sodorja. A hideg télben teljesül be végül büntudattól vergődő szerelmük, a

„
testek találkozása
„

.

*„Kiáltani szeretném, s nem lehet,
még súgni se szabad a nevedet,
még gondolni se, - jaj, elárulom,
pedig belül csak azt visszhangozom,
a hangos titkot, mely életemet
úgy édesíti, édes nevedet...”*

-- Huszonöt év - csupa szenvedély s szenvedés. Titkolt együttlétek a Bakonyban, Pesten, Hévízen, Igalon és a Balaton-partján. A költő már házasságában is a teljességet kereste, a szerelem perceiben a mindennel vágyott egyesülni. Verseiből azonban tudjuk, a lélek szüntelen kielégületlensége jellemzi. Nem csoda, hogy magánélete ennyi vívódással, zaklatottsággal teli.

*Kit törvény véd, felebarátnak
még jó lehet;
törvényen kívül, mint az állat,
olyan légy, hogy szeresselek.
Mint lámpa, ha lecsavarom,
ne élj, amikor nem akarom;
ne szólj, ne sírj, e bonthatatlan
börtönt ne lásd;
s én majd elvégzem magamban,
hogy zsarnokságom megbocsásd.*

-- Gyötrő a lelkifurdalás, így szinte megkönnyebbülést hoz Erzsébetnek a titokterhes szerelem „felfedése”. Mikes Klára már korábban is gyanakodott, hogy férjének van valakije, azt azonban álmában sem gondolta, hogy barátnője az. A puszta félrelépés tényébe már kételyei hajnalán belenyugodott az asszony, de amikor megtudta, hogy ki az a bizonyos

”
másik
”

(azaz harmadik), hisztériás rohamot kapott és öngyilkossággal fenyegetőzött. Szabó Lőrinc és Erzsébet szakítottak - közös megegyezéssel.

-- Három csendes év következik. Mindketten élnek életüket, azonban ez csak a látszat: ismét elég egy pillanat, hogy a régi hév visszatérjen. A kapcsolattal együtt azonban ismét beköszönt életükbe a „kétlakiság” és a nyugtalan titkolózás kora. Semmi és minden ez a szerelem mindkettejük számára: gyötrő, de édes gyötrelem.

--- Megkezdődik a háború, annak minden szörnyűségével. Korzáti Erzsébet kicsiny

intézetében zsidó gyermekeket bújtat Ezt méltányolva posztumusz oklevelet kap és a Jad Vasem emlékfát ültet tiszteletére. Vékesné Korzáti Erzsébeten 1949-től a fokozatos összeroppanás jelei mutatkoznak.

Enschedéből hazatérve Erzsike / TBC-je miatt utazott el/ mindent elmond férjének, aki megbocsát. Az, az elképzelés a jövőt tekintve, hogy Erzsike továbbra is élvezi a Klára barátságát, aki szintén nagylelkűen megbocsát és Lőrincel egy fajta szigorúan baráti viszony marad némi önként vállalt játékszabályok betartása mellett. Persze mindez csak önámítás volt, hiszen és úgy dönt, ha Erzsike is kész e lépésre, elvállik.

1950 február 12-én luminált vett be, majd kinyitotta a gázcsapot és véget vetett életének.

***...óh, be más volnék, ha lehetne még,
hozzád, be más, te, legönzetlenebb:
rettegve siratok és szeretek,
mióta nem vagy, minden életet.”***

-- Szabó Lőrinc 120 szonettel búcsúzott a halott kedvestől. 120 fájdalmasan szép szonettel, melyek sorai közé belefűztek Korzáti Erzsébet verssorai is. A Huszonhatodik év Erzsébetet az irodalom oly múzsáinak sorába léptette, amilyen Beatrice vagy Gyarmati Fanni voltak.

Amikor Szabó Lőrinc megírta a **Semmiért egészent**,

sokak szerint a **magyar irodalom legkegyetlenebb szerelmes versét** , bizonyára nem gondolt arra, hogy az ott írottak egyik része egészen konkrétta válhat:

**Hogy rettenetes, elhiszem,
de így igaz.
Ha szeretsz, életed legyen**

öngyilkosság, vagy majdnem az.

.....

Mutasd meg a teljes alázat

és áldozat

örömét és hogy a világnak

kedvemért ellentéte vagy.

.....

míg nem vagy mint egy tárgy, olyan

halott és akarattalan:

addig nem vagy a többiekénél

se jobb, se több,

.....

Mint lámpa, ha lecsavarom,

ne élj, mikor nem akarom;

ne szólj, ne sírj, e bonthatatlan

börtönt ne lásd;

és én majd elvégzem magamban,

hogy zsarnokságom megbocsásd.

Videón : elmondja Gáti Oszkár

<http://www.youtube.com/watch?v=CGa8hp1oYhk>

Szabó Lőrinc élete végéig siratta elhunyt kedvesét. Rengeteg verset írt emlékére, vagy emlékét idézve, a Huszonhatodik év 120 szonettjét, de sok verset a Tücsökzenéből is.

http://megvigasztalnak.freeblog.hu/categories/Szabo_Lorinc

A huszonhatodik év

Úgy legyen című verséből:

.....
**Két új rózsató a sírod felett.
Jó s rossz most zárja könyvbe a neved.
Te se halsz meg egészen! Kétezer
évig mindig lesz , aki rád figyel:
férfi sóváran, asszony irigyen –
örök vágy őriz....Ámen. Úgy legyen!**

* A levéldézetek a Huszonöt év Szabó Lőrinc és Vékesné Korzáti Erzsébet című Kabdebó Lóránt és Lengyel Tóth Krisztina gondozásában a Magvető könyvkiadónál megjelent kötetből valók.

Szabó Lőrinc huszonhat éve

***„Hogy rettenetes, elhiszem,
de így igaz.
Ha szeretsz, életed legyen
Öngyilkosság, vagy majdnem az.”***

Semmiért egészen

A vers értelmezése:

a vers a magánytól szenvedő ember kegyetlen társkereső jajkiáltása, a pokol abszurd idillje. Ha az ember létállapota az állandó szembenállás a világgal, ebben társat nem vállalhat, legfeljebb „alkatrészt” szerződthet: a társul jelentkezőtől a belső védekezést és méltóságtudatot is meg kell tagadnia. A kiszolgáltatottság, a magány rendje így kívánja, csak ezt engedi, a társas [kapcsolat](#) modellje csak eszerint épülhet ebben a pokoli stférában. Cserében mit ígérhet? Semmit. Ez a címbe is emelt feltétel.

A vers kettős nyelven beszél. Egyrészt az önző ember törvényeit fogalmazza. Másrészt ez az asszonyi sors nem más, mint a költő saját tapasztalata alapján igen pontosan leírt kiszolgáltatottság és megszorítottság, egy idegen sorsnak a másikkal való vállaltatása. Az önzés beteljesítéseként a „társ sorsát saját kiszolgáltatottságainak tapasztalataiból állítja össze. Ő maga a zsarnok meg a „zsarnokságom” áldozata is. És épp ezzel töri meg az önzés erejét. Ha az életben a férfi valóban megalázója lenne is a nőnek, a vers alkotása közben költőként elszenvedi maga is a férfi szerepe által okozott sérelmeket. Ezáltal máris megtörtént a megváltás művelete, amellyel méltóvá válik a megbocsátásra.

---- Azt akarja, a szeretett nő csak akkor éljen, vegyen levegőt, miután ő megérkezik, és bekapcsolja. *"törvényen kívül, mint az állat, olyan légy, hogy szeresselek. Mint lámpa, ha lecsavarom, ne élj, amikor nem akarom; ne szólj, ne sírj, e bonthatatlan börtönt ne lásd; s én majd elvégzem magamban, hogy zsarnokságom megbocsásd."*

*** **A huszonhatodik év (Lírai rekviem százhusz szonettben), az öngyilkossággal végződő tragikus szerelemnek állít emléket, Vékes Ödönné Korzáti Erzsébetnek (1902-1950) dedikálva. Háromtételes formája zenei képzettársítást kelt, műfaji őstípusa Petrarca Daloskönyve. Az első ciklus még az élő kedveshez szól (Amit még látott); A halála után című legterjedelmesebb rész a szerelem, a gyász és az önvád hármas egységében támasztja fel és elemzi az örök emberi dráma mitikus ismétlődése ellenére mindig egyszeri változatát. A harmadik rész, az Utóhang az élmény távolításának szándékát is érzékelteti. A ciklussal „létrehozhatja a legtisztábbat, a legemberibbet, melynek létrehozására még képes.” (Sötér István)**

Mindenütt ott vagy,

ahol valaha

tudtalak, láttalak, szerettelek:

út, orom, erdő veled integet,

falu és város, nappal és éjszaka

folyton idéz, őszi hegy s tél hava,

vízpart s vonatfűtty, s mindben ott remeg

az első vagy s a tartó örület

huszonöt kigyúlt tavasza, nyara.

Mindenütt megvagy: mint virágözön

borítod életemet, friss öröm,

frissítő ifjúságom, gyönyöröm:

minden mindenütt veled ostromol

de mindig feljajdul a halk sikoly:

e sok Mindenütt mindenütt Sehol!

***** A költő házasságának történetével a Harminchat év című posztumusz levelezésgyűjtemény ismerteti meg, szerelmi kapcsolatát A huszonhatodik év című (1950–1951-ben írott) szonettciklus és a Huszonöt év címmel a 2000-es könyvhétre megjelentetett dokumentumkötet örökítette meg.**

***** Hogyan lehet ilyen tragédia árnyékában tovább élni? Ekkortól kezdődnek Szabó Lőrinc súlyos betegségei: tüdőbevérzés, szembevérzés, két infarktus négy év alatt. A feleség nem ilyen győzelemről álmodott...A gyászt ő is vállalja, sőt férje halála után maga gondozza a valahai vetélytárs sírját. (Bár azt nem engedte, hogy egy temetőben nyugodjanak: Vékesné Korzáti Erzsébet a Farkasréti temetőben, Szabó Lőrinc a Kerepesiben alussza örök álmát.) A tragédia után tovább- és együttélés nagy lelki kimerítést kívánt mindkét házastársnak. Erről számol be Szabó Lőrinc levelében. Kinek írta? Nem tudni! Ezt az utóiratot a feleség kettejük levelezése közé iktatta, mintha neki szólna. Valójában neki is szólt..."**

----- Embernek bizony szánalmas alak volt. Nagytermészetű, mint Móricz,

erkölcstelen, a végletekig önző és birtokló; hazug, szélhámos.

A szerelmbe szerelmes - élete végéig önző kisgyermek. MINT ADY!

Nem beszélve arról, hogy a negyvenes években jobboldalivá lett egy olyan ember, aki a keleti misztikát kereste, a Teljességet. Mint az lenni szokott, az lett a vesztes, ami elől menekült: annyira szabad akart lenni szegény, hogy nem vette észre, ami elől menekül, az csomózza belül rabbá.

Nem érdemelte meg Klárát. (Pláne úgy nem, hogy Klára apja kiváló "ugródeszka" lehetett neki, de ez más dolog.) A levelekből az derült ki számomra, hogy Mikes Klára olyan ember volt, akinek a lába nyomáig sem ért az a bizonyos csodálatos Múza, Erzsike. De nyilván egy mindent tűrő, megtapasható, megalázható feleség nem olyan édes, mint a tiltott gyümölcs, a más asszonya.

Mellesleg, Erzsikét sem igen érdekelte meg - őt ténylegesen is a halálba zavarta, ahogyan Mikes Klárát háromszor, m a j d n e m.

---- ***Szabó Lőrinc 57 évet élt. Egycsatornás zseni volt, minden bizonnyal. Tisztán látható: ennek a két nőnek köszönhető, hogy egyáltalán ennyit is élhetett. Volt kikre kivetíteni a gyűlölt-imádott, soha nem birtokolhatott anyát.***

A Teljességet kereste, de hogyan találhatta volna meg az az ember, aki a másik felet, a Nőt, az Animát csak kihasználta, birtokolta, szőröstül-bőröstül befalni akarta? Egy rész Apolló-háromnegyed rész Don Giovanni hogyan lehetne a teljességet megtalált, buddhista lelkületű? Szerintem fel sem fogta annak lényegét. Érdekelte, foglalkozott vele; nem volt ezzel egyedül abban a korban. Csakhogy ő maga, bármilyen tehetséges is volt, éretlen volt ahhoz, hogy a teljességet megtalálhassa. Nem is bírta volna el a személyisége. Mint ahogyan Mikes Klára tisztán látta: Szabó Lőrinc emberként nagyon gyenge ember volt szegény. Szánnivalóan gyenge.

*** Na de a művei...! Azok bizony igazgyöngyök! Úgyhogy, a műfordításait, verseit továbbra is úgy olvasom, hogy gondosan elválasztom az Alkotót az alkotásaitól.

Forrás: <http://www.irodalmijelen.hu/REGI/?q=node/1560>

<http://www.ij.nyugatiijelen.com/archiv/2007/2007%20oktober/ijt.html>

Csatolt képek

1. Arckép

2. Klára

3.a Múzsza: Bözsi

4. Kozáti Erzsébet szintén

5. szobra Debrecenben

6. Sírja

7,Harminchat év

8.9.10. Versek